

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Er referens
Maria Fjellman Lundqvist

Vår handläggare
Anders Strindberg

Remissvar avseende "En moderniserad radio- och tv-lag: genomförande av ändringar i AV-direktivet (SOU2019:39)"

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på utredningens förslag. Synpunkterna avgränsas till vad som anges i 13 kap i betänkandet. Utredningen analyserar i detta kapitel hur man kan säkerställa nationella säkerhetsintressen vid tillståndsprövningen för tv, text-tv och ljudradio. Utredningen lägger fram fyra "alternativ för att säkerställa nationella säkerhetsintressen."

FOI kan inledningsvis konstatera att olika former av angrepp kan riktas mot våra grundläggande värden och de demokratiska funktionerna i samhället, t.ex. genom desinformation och påverkanskampanjer. Det kan inte heller uteslutas att angrepp i form av desinformation och påverkansoperationer riktade mot våra nationella säkerhetsintressen redan pågår. Angreppen kan ske dolt och pågå under lång tid. Desinformation och påverkanskampanjer kan användas för att avsiktligt sprida osanna eller vilseledande uppgifter i syfte att påverka människors attityder, ställningstaganden och handlande i en viss riktning, t.ex. genom sändningar för att föra in falsk eller vilseledande information. Spridande av oriktig eller vilseledande information riskerar att undergräva förtroendet för våra offentliga institutioner och skada nationella säkerhetsintressen. Tillgång till en mångfald av oberoende medier och nyhetsförmedling stärker samtidigt medvetenheten och motverkar effekterna av desinformation och påverkanskampanjer. Detta väcker frågan om vilka åtgärder som i tillräcklig grad skyddar våra nationella säkerhetsintressen.

FOI delar utredningens bedömning att *alternativ 2*, som innebär att regler införs i radio- och tv-lagen som ger möjlighet att *återkalla* ett tillstånd om tillståndshavarens sändningar utgör en fara för Sveriges säkerhet, bör införas men

ifrågasätter samtidigt om en sådan bestämmelse är tillräcklig för att uppnå syftet att säkerställa nationella säkerhetsintressen.

FOI kan med utgångspunkt från den omvärldsanalys som redovisas i bl.a. *Nationell säkerhetsstrategi och Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021-2025* samt befintlig forskning och kunskap om desinformation och påverkansoperationer konstatera att ett ingripande i *efterhand* ger en aktör möjlighet att genom desinformation och påverkanskampanjer under lång tid avsiktligt sprida osanna eller vilseledande uppgifter som är svåra att upptäcka och som medför stor skada för Sveriges säkerhet och nationella säkerhetsintressen. Vid desinformation och påverkanskampanjer genom radio- eller tv-sändningar skulle således stor skada kunna tillfogas Sverige *innan* ett beslut kan fattas om att återkalla ett sändningstillstånd. Därför förefaller ingripanden i *efterhand* som otillräckliga för att hantera problematiken.

FOI gör bedömningen att bestämmelser därför bör införas som möjliggör en *förhandsprövning* av om en aktör kan antas agera på sätt som är förenligt med våra nationella säkerhetsintressen och som även möjliggör att i en *efterhandsprövning* återkalla ett tillstånd. Ett mer omfattande skydd som beaktar hotets tidskritiska aspekter talar för ett regelsystem som bygger på förslagen i såväl alternativ 1 och som alternativ 2 bör införas.

FOI noterar att utredningen framhåller principen att inte ge avkall på den grundläggande utgångspunkten att ingripanden endast ska göras på grund av att ett visst innehåll faktiskt sänts och inte på ett antagande i förväg om vad den som söker tillstånd kan komma att sända. Vidare anger utredningen att det skulle finnas svårigheter i att åstadkomma ett system som säkerställer att de säkerhetspolitiska övervägandena inte riskerar att inbegripa en bedömning av innehållet i det som den sökande förväntas sända, vilket skulle kunna strida mot grunderna för förbudet mot hindrande åtgärder i 1 kap. 11§ YGL. Vidare anförs att bedömningen skulle behöva grundas på antaganden om sökanden och dess verksamhet och inte på sådant om den sökande har sänt. Med en sådan ordning finns det enligt utredningen även en risk att aktörer med helt legitima intressen felaktigt utestängs.

FOI anser att utredningens påpekanden i ovan angivna avseenden är relevanta och bör beaktas så att ett regelsystem för tillståndsgivning får en sådan utformning att angivna aspekter omhändertas vid tillståndsprövningen. Utredningens underlag och förslag i nu behandlade delar bör därför bli föremål för ytterligare överväganden i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

FOI delar avslutningsvis utredningens bedömning att förslagen som anges som alternativ 3 respektive alternativ 4 inte i tillräcklig grad skyddar våra nationella säkerhetsintressen.

—

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Jens Mattsson efter föredragning av forskaren Anders Strindberg. I den slutliga handläggningen har även seniore rådgivaren Thomas Wallander och chefsjuristen Eva Liljefors deltagit.

.....
Jens Mattsson

.....
Anders Strindberg

Sändlista:

För kännedom
Försvarsdepartementet

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Senior rådgivare
Chefsjurist
AC